

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

Буринок Наталія Віталіївна

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗ ТА АУДИТ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ
(на матеріалах ПП «ЮА ІНЖИНІРІНГ»)»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеню «магістр»
за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійною програмою
«Облік і оподаткування»

Чернігів - 2020

Випускною кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, обліково-економічного факультету Чернігівського національного технологічного університету Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: к.е.н, доцент Сидоренко Олександр Олексійович
Чернігівський національний технологічний університет

Рецензент: Гончаров Андрій Олександрович

Захист відбудеться: « 19» травня 2020р. о 09-00 год. на засіданні
екзаменаційної комісії у Чернігівському національному технологічному
університеті

Завідувач кафедри
бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту ЧНТУ

к.ф.м.н., доцент
М.Є. Юрченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Останніми роками в Україні відбуваються процеси активізації підприємницької діяльності. Створення активного ділового середовища сприяло значному розвитку малого бізнесу. Вдосконалення системи управління на мікрорівні та підвищення рівня конкурентоспроможності малого бізнесу в сучасних умовах не можливе без належного рівня якості інформації, яка необхідна при прийнятті раціональних управлінських рішень. В умовах сьогодення основним економічним елементом, який забезпечує потреби суб'єктів господарювання в інформації є бухгалтерський облік. Часта зміна підходів до організації та ведення бізнесу, постійне зростання потреб управління в інформації, а також трансформаційні процеси, які відбуваються у законодавчому регулюванні бухгалтерського та податкового обліку суб'єктів господарювання, потребують своєчасного перегляду підходів до організації обліку.

Проблеми удосконалення організації бухгалтерського обліку набувають особливої актуальності для всіх підприємств незалежно від форми власності та розмірів, особливе значення має організація бухгалтерського обліку підприємств малого бізнесу. Дослідження теоретичних та практичних питань організації бухгалтерського обліку суб'єктів малого бізнесу здійснювали в своїх працях велика кількість вчених, серед яких слід виділити: Т.А. Гоголь, Л. Городянська, С.В. Кучер, В.В. Кузьма, В.Ю. Фабіянська та багато інших.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є розкриття змісту поняття «організація бухгалтерського обліку на малому підприємстві», визначення факторів впливу на організацію обліку суб'єкта малого підприємництва, аналіз та аудит на підприємстві малого бізнесу.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку, аналізу та аудиту на ПП «ЮА Інжинірінг».

Предмет дослідження - сукупність теоретичних, методичних та

практичних аспектів обліку, аналізу і аудиту на ПП «ЮА Інжинірінг».

Для досягнення поставленої мети у роботі було вирішено такі завдання:

1. Визначити сутність поняття «організація обліку».
2. Виявити фактори впливу на організацію обліку суб'єкта малого підприємництва.
3. Надати загальну характеристику діяльності ПП «ЮА ІНЖИНІРІНГ» та дослідити основні техніко-економічні та фінансові показники його діяльності.
4. Описати організацію обліку на підприємстві.
5. Дослідити процедуру аудиту діяльності підприємства.
6. Визначити напрями вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту на малому підприємстві та заходи покращення управлінського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві.
7. Здійснити прогноз обсягів реалізації товарів, робіт, послуг.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження було використано загальнонаукові методи, які охоплюють емпіричні та теоретичні аспекти дослідження, зокрема: аналіз - для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез - для узагальнення розрізнених аспектів методики обліку, аналізу та контролю засобів; статистичні та аналітичні розрахунки - для дослідження факторної облікової інформації; порівняння - для зіставлення показників діяльності у динаміці; середніх і відносних величин - для дослідження рівня використання облікової інформації в управлінській діяльності; табличний (графічний) — для наочного зображення результатів дослідження; спостереження.

Інформаційною базою для дослідження є річні фінансові звіти ПП «ЮА Інжинірінг» за 2017- 2019 роки, первинні документи, праці з питань організації обліку, аналізу і аудиту суб'єктів малого підприємництва.

Елементи наукової новизни випускної кваліфікаційної роботи: на підставі детального аналізу системи бухгалтерського обліку та внутрішнього

розроблено комплекс заходів з удосконалення бухгалтерського та управлінського обліку, аналізу та аудиту діяльності малого підприємства та розраховані прогностичні показники обсягів реалізації послуг.

Практична значущість випускної кваліфікаційної роботи полягає у запропонованих у роботі заходах для покращення бухгалтерського та управлінського обліку, аналізу та аудиту діяльності малого підприємства

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 83 сторінках друкованого тексту. Робота містить 23 таблиці, 5 рисунків, 6 додатків. Список використаних джерел налічує 82 найменування, представлених на 9 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі наведена актуальність обраної теми, мета, об'єкт, предмет та завдання роботи, методи дослідження, використана інформаційна база, структура роботи.

У першому розділі «**Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку на малому підприємстві**» розкрито сутність поняття «організація обліку», визначені фактори впливу на організацію обліку суб'єктів малого підприємництва та охарактеризоване нормативно-правове забезпечення обліку на підприємствах малого бізнесу.

Встановлено, що організація бухгалтерського обліку – це впорядкування окремих складових елементів бухгалтерського обліку в цілісну систему з чітко встановленими характеристиками, логічною структурою її компонентів: об'єктів організації бухгалтерського обліку; форми організації бухгалтерського обліку; технічних та інших засобів організації бухгалтерського обліку; загальнонаукових та специфічних методів і способів дослідження, що взаємодіють у встановлених послідовних часових стадія

х, причому послідовність є загальною на всіх етапах організації бухгалтерського обліку.

Визначено, що організація системи бухгалтерського обліку на малих підприємствах залежить від наявності наступних варіацій: вибір системи оподаткування (згідно із законодавством підприємства, незалежно від розмірів та форм господарювання, можуть обирати як загальну систему оподаткування, так і спрощену систему, якщо відповідатимуть відповідним критеріям); вибір форми організації бухгалтерського обліку (відповідно до законодавства існує чотири варіанти вибору суб'єктів ведення бухгалтерського обліку, кожен з яких може бути обраний власником); вибір системи бухгалтерського обліку (залежно від обсягів здійснюваної діяльності та вимог законодавства, суб'єкти малого підприємництва можуть обирати загальну, спрощену та просту форми бухгалтерського обліку та складати на цій основі загальну, спрощену або просту фінансову звітність); використання плану рахунків (мають право на вибір як загального, так і спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку, в залежності від форми організації та обраної системи оподаткування); можливість ведення бухгалтерського обліку без використання плану рахунків та принципу подвійного запису (є характерним для суб'єктів мікропідприємництва).

Систематизовані нормативні документи, що регламентують бухгалтерський облік на малих підприємствах. Нормативною базою, що регулює методологію та організацію бухгалтерського обліку суб'єктів малого бізнесу є: Податковий Кодекс України № 540-IX від 30.03.2020р., Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999р., Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затверджене Міністерством фінансів України 24.05.1995 р. № 88р., План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджений МФУ 19.04.2001 р. № 186, а також Положення (стандарти) щодо обліку відповідних об'єктів.

У другому розділі «Особливості організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту на ПП «ЮА Інжинірінг» надана загальна характеристика діяльності ПП «ЮА Інжинірінг», досліджено основні техніко-економічні та фінансові показники підприємства, оцінена організація обліку, внутрішнього контролю та аудиту на ПП «ЮА Інжинірінг»

Об'єкт дослідження розглянуто на основі даних ПП «ЮА Інжинірінг», яке займається розробкою проектно-кошторисної документації, виконанням монтажних робіт з зовнішнього і внутрішнього теплогазопостачання та вентиляції, водопостачання і водовідведення, електропостачання.

Проведені розрахунки техніко-економічних показників, показали розгортання господарської діяльності підприємства, про що свідчить збільшення доходів, чисельності працівників, покращення ефективності використання виробничих ресурсів, прибутковість діяльності, збільшення вартості майна.

Дослідження організації обліку показало, що облік на підприємстві здійснюють відповідно до чинних вимог щодо його організації, визначених ПСБО та іншими нормативними актами, що регулюють облік коштів, основних і оборотних засобів, розрахунків, витрат виробництва, продукції, визначення її собівартості та результатів фінансово -господарської діяльності.

Для узагальнення інформації про доходи від реалізації робіт і послуг, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу ПП «ЮА Інжинірінг» використовує рахунок 703 «Доходи від реалізації робіт та послуг». За кредитом субрахунка 703 відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом — списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) товарів, робіт, послуг, регіонами збуту та/або іншими напрямками, визначеними підприємством.

Визначено, що метою аудиту є підвищення ступеня довіри визначених користувачів до фінансової звітності. Її досягають через висловлення аудитором думки про те, чи складена фінансова звітність у всіх суттєвих

аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності.

З'ясовано, що у ПП «ЮА Інжинірінг» використовують численні процедури контролю та обліку. Всі ці процедури, так чи інакше, спрямовані на запобігання, виявлення і виправлене помилок і спотворень інформації семи основних видів, які можуть виникнути фінансових звітах.

Нагляд є важливим елементом контрольного середовища. Персонал ПП «ЮА Інжинірінг» і комп'ютерні системи виконують функції обліку та процедури контролю підприємства.

Відповідальність за організацію внутрішнього контролю несуть власники або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством. Інвентаризація активів і зобов'язань регламентується на загальнодержавному рівні, є обов'язковою процедурою підготовки фінансової звітності будь-якого суб'єкта господарювання і дієвим інструментом виявлення резервів скорочення втрат. Залучення незалежного фінансового експерта-сертифікованого аудитора, не будучи обов'язковим для малих підприємств, виступає способом ідентифікації і вирішення виникаючих проблем.

У третьому розділі «Удосконалення організації обліку, аналізу та аудиту на малому підприємстві» було здійснено прогнозування обсягу реалізації послуг ПП «ЮА Інжинірінг» та наведено пропозиції щодо удосконалення методики обліку, аналізу та аудиту та підвищення прибутковості підприємства. За розрахунками темп приросту економічного потенціалу ПП «ЮА Інжинірінг» становить 1,053. На основі прогнозної звітності «ЮА Інжинірінг» можна стверджувати, що в прогнозному році дохід від реалізації робіт та послуг підприємства зросте на 105,3%, чистий прибуток становитиме 4415,8 тис.грн. (зростання на 105,3%). При збільшенні доходу від реалізації на 105,3% у прогнозному періоді зміняться і фінансові показники господарської діяльності підприємства, а саме: зростуть коефіцієнти ліквідності за рахунок збільшення ліквідних активів (коефіцієнт поточної

ліквідності – на 8,524; коефіцієнт швидкої ліквідності – на 8,883; коефіцієнт абсолютної ліквідності - на 4,447), збільшиться фінансова стійкість та знизиться залежність від залученого капіталу (коефіцієнт фінансової автономії зросте на 0,143, коефіцієнт фінансового ризику знизиться на 0,207), показник чистої рентабельності залишиться на рівні звітного року і становитиме 44%.

Запропоновані заходи щодо удосконалення обліку послуг та реалізації товарів та на ПП «ЮА Інжинірінг», а саме: удосконалення фінансового обліку за рахунок переходу на використання більш сучасної версії автоматизованої бухгалтерської програми та перегляду положень облікової політики; удосконалення управлінського обліку і аналізу доходів від реалізації шляхом відкриття до рахунків обліку доходів та витрат субрахунків третього та четвертого порядків та введення внутрішніх форм звітності; підвищення прибутковості підприємства, збільшення рентабельності шляхом збільшення обсягу наданих послуг та виконаних робіт, підвищення ціни їх реалізації при підвищенні якості.

ВИСНОВКИ

1. Під організацією бухгалтерського обліку розуміти процес впорядкування всіх складових елементів бухгалтерського обліку в цілісну систему, яка має чітко встановлені характеристики, логічну структуру її компонентів, зокрема: об'єктів організації бухгалтерського обліку; форм організації бухгалтерського обліку; технічних та інших засобів організації бухгалтерського обліку; загальнонаукових і специфічних способів і методів дослідження, які взаємодіють у визначених послідовних часових стадіях, крім того визначена послідовність є загальною для всіх етапів організації бухгалтерського обліку.

2. Факторами впливу на організацію обліку суб'єктів малого підприємництва є форми організації бухгалтерського обліку, застосовувані форми облікових реєстрів та обрана система оподаткування - загальна або спрощена, визначені переваги і недоліки зазначених систем оподаткування.

Нормативною базою, що регулює методологію та організацію бухгалтерського обліку, а також формування фінансової звітності суб'єктів малого бізнесу в Україні є: ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» №996 від 16.07.1999 р.; «Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку», затверджене МФУ 24.05.1995 р. №88; План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджений МФУ 19.04.2001 р. №186; «Положення про спрощену систему бухгалтерського обліку суб'єктів малого підприємництва», затверджене МФУ 30.09.1998 р. №196; Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Податковий Кодекс України.

До важливих напрямків раціональної організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать: обґрунтований вибір форми обліку та звітності; визначення обсягу та складу облікової інформації необхідної для управління та контролю; розробка документування та документообігу; встановлення структури облікового апарату та розподілу обов'язків між окремими виконавцями та інші.

3. ПП «ЮА Інжинірінг» займається розробкою проектно-кошторисної документації, виконанням монтажних робіт з зовнішнього і внутрішнього теплогазопостачання та вентиляції, водопостачання і водовідведення, електропостачання.

Аналіз балансу підприємства показав поступове збільшення вартості майна та прибутку підприємства протягом 2019р. За розрахунками коефіцієнтів ліквідності видно, що підприємство у звітному році є ліквідним по своїм зобов'язанням, що, в свою чергу, свідчить про те, що поточний стан підприємства досить стабільний, воно має достатньо оборотних активів для розрахунків по своїм зобов'язанням. За розрахованими коефіцієнтами фінансової стійкості можна зробити висновки про фінансову стабільність підприємства та низьку залежність від позикового капіталу.

За показниками ділової активності можна зробити висновки про

ефективне використання ресурсів підприємства, зокрема активів загалом, оборотних коштів, основних засобів, запасів та розрахунків з дебіторами та кредиторами.

Загалом за результатами 2019р. ПП «ЮА Інжинірінг» отримало чистий прибуток в розмірі 2151,1 тис.грн., що на 221,3% більше, ніж у попередньому році за рахунок перевищення загального обсягу доходів (доход від реалізації послуг, інші операційні доходи) над витратами (собівартість, інші операційні витрати).

Таким чином, проведені розрахунки техніко-економічних показників, показали розгортання господарської діяльності підприємства, про що свідчить збільшення доходів, чисельності працівників, покращення ефективності використання виробничих ресурсів, прибутковість діяльності, збільшення вартості майна.

4. Облік на підприємстві здійснюють відповідно до вимог чинного законодавства, яке регулює його організацію, а також відповідно до ПСБО та інших нормативних актів, що регулюють облік коштів, основних і оборотних засобів, розрахунків, витрат виробництва, продукції, визначення її собівартості та результатів фінансово -господарської діяльності. Згідно наказу про облікову політику «ЮА Інжинірінг» бухгалтерський облік здійснюється директором підприємства до моменту включення посади головного бухгалтера до штатного розкладу підприємства. Обліковий апарат «ЮА Інжинірінг» складається з одного бухгалтера, який здійснює облік всіх ділянок обліку, несе відповідальність за дотримання загальних методологічних принципів бухгалтерського обліку усіх фактів господарського життя, надання оперативної інформації, складання у встановлені терміни бухгалтерської звітності.

Для узагальнення інформації про доходи від реалізації робіт і послуг, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу ПП «ЮА Інжинірінг» використовує рахунок 703 «Доходи від реалізації робіт та послуг». За кредитом субрахунка 703 відображається збільшення

(одержання) доходу, за дебетом — списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) товарів, робіт, послуг, регіонами збуту та/або іншими напрямками, визначеними підприємством.

Мале підприємство ПП «ЮА Інжинірінг» складає фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва згідно ПСБО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва". Це Положення (стандарт) установлює зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма N 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма N 2-м) та порядок заповнення його статей. Описати організацію обліку на підприємстві.

5. Метою аудиту є підвищення ступеня довіри визначених користувачів до фінансової звітності. Її досягають через висловлення аудитором думки про те, чи складена фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності.

У ПП «ЮА Інжинірінг» використовують численні процедури контролю та обліку. Всі ці процедури, так чи інакше, спрямовані на запобігання, виявлення і виправлене помилок і спотворень інформації семи основних видів, які можуть виникнути фінансових звітах.

Нагляд є важливим елементом контрольного середовища. Персонал ПП «ЮА Інжинірінг» і комп'ютерні системи виконують функції обліку та процедури контролю підприємства.

6. Запропоновані заходи щодо удосконалення обліку послуг на ПП «ЮА Інжинірінг» наступні: удосконалення фінансового обліку за рахунок переходу на використання більш сучасної версії автоматизованої бухгалтерської програми та перегляду положень облікової політики; удосконалення управлінського обліку і аналізу доходів від реалізації шляхом відкриття до рахунків обліку доходів та витрат субрахунків третього та четвертого порядків та введення внутрішніх форм звітності; підвищення прибутковості підприємства, збільшення рентабельності шляхом збільшення

обсягу наданих послуг та виконаних робіт, підвищення ціни їх реалізації при підвищенні якості.

7. Заходи щодо збільшення обсягів реалізації послуг ПП «ЮА Інжинірінг», які передбачають проведення акцій, активізацію продажів через інтернет-магазин, реалізацію рекламних заходів дозволять отримати додатковий прибуток підприємству. Темп приросту економічного потенціалу ПП «ЮА Інжинірінг» становить 1,053. Тобто в наступному році можливе зростання економічного потенціалу на 105,3%. при збільшенні доходу від реалізації на 105,3% у прогностному періоді зміняться і фінансові показники господарської діяльності підприємства, а саме: зростуть коефіцієнти ліквідності за рахунок збільшення ліквідних активів (коефіцієнт поточної ліквідності – на 8,524; коефіцієнт швидкої ліквідності – на 8,883; коефіцієнт абсолютної ліквідності - на 4,447), збільшиться фінансова стійкість та знизиться залежність від залученого капіталу (коефіцієнт фінансової автономії зросте на 0,143, коефіцієнт фінансового ризику знизиться на 0,207), показник чистої рентабельності залишиться на рівні звітного року і становитиме 44%.

АНОТАЦІЯ

Буринок Н.В. «Організація обліку, аналіз та аудит на підприємствах малого бізнесу (на матеріалах ПП «ЮА ІНЖИНІРІНГ»). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Чернігівський національний технологічний університет. – Чернігів, 2020.

Випускна кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних засад і розробці науково-практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту на підприємствах малого бізнесу.

Досліджено сутність поняття «організація обліку», визначені фактори

впливу на організацію обліку суб'єктів малого підприємництва та охарактеризоване нормативно-правове забезпечення обліку на підприємствах малого бізнесу.

Надана загальна характеристика діяльності ПП «ЮА Інжинірінг», досліджено основні техніко-економічні та фінансові показники підприємства, оцінена організація обліку, внутрішнього контролю та аудиту на ПП «ЮА Інжинірінг».

Запропоновані заходи щодо удосконалення обліку послуг та реалізації товарів та на ПП «ЮА Інжинірінг», а саме: удосконалення фінансового обліку за рахунок переходу на використання більш сучасної версії автоматизованої бухгалтерської програми та перегляду положень облікової політики; удосконалення управлінського обліку і аналізу доходів від реалізації шляхом відкриття до рахунків обліку доходів та витрат субрахунків третього та четвертого порядків та введення внутрішніх форм звітності; підвищення прибутковості підприємства, збільшення рентабельності шляхом збільшення обсягу наданих послуг та виконаних робіт, підвищення ціни їх реалізації при підвищенні якості.

Ключові слова: мале підприємство, малий бізнес, організація обліку, доходи від реалізації послуг, облік, аналіз, аудит.

ANNOTATION

Burynok N. V. «Accounting organization, analysis and audit at small business enterprises (on the materials of PE "YA ENGINEERING")

Graduation qualification work for the degree of "master" in the specialty 071 "Accounting and Taxation". - Chernihiv National Technological University. - Chernihiv, 2020.

The final qualifying work is devoted to the substantiation of theoretical and methodological principles and the development of scientific and practical

recommendations aimed at improving the organization of accounting, analysis and auditing in small businesses.

The essence of the concept of "accounting organization" is studied, the factors of influence on the organization of accounting of small business entities are determined and the normative-legal provision of accounting at small business enterprises is characterized.

The general characteristic of activity of PE "UA Engineering" is given, the basic technical and economic and financial indicators of the enterprise are investigated, the organization of the account, internal control and audit on PE "UA Engineering" is estimated.

According to the results of the study, measures were proposed to improve accounting of services and sale of goods and to PE "UA Engineering", namely: improvement of financial accounting by switching to the use of a more modern version of the automated accounting program and revision of accounting policies; improvement of management accounting and analysis of revenues from sales by opening third and fourth order subaccounts in the accounting of income and expenses and introducing internal reporting forms; increase of profitability of the enterprise, increase of profitability by increase of volume of rendered services and works performed, increase of the price of their realization at quality improvement.

Keywords: small enterprise, small business, organization of accounting, income from service realization, accounting, analysis, audit.